

Ár 2013, föstudaginn 30. ágúst, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Unnur Erla Jónsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 48/2013**:

**M og
N
gegn
F**

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M og N, hér eftir nefndar sóknaraðilar, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 17. maí 2013, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 15. maí 2013. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 22. maí 2013, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 19. júní 2013. Var bréfið sent sóknaraðilum, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 20. júní 2013, og þeim gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust ekki frá sóknaraðilum.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 30. ágúst 2013.

II.

Málsatvik.

Þann 23. mars 2007 var skuldabréf nr. X (nú XX), að fjárhæð kr. 3.100.000 gefið út af A til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Fasteign A að B, var sett að veði á 5. veðrétti til tryggingar láninu. Þá tókust sóknaraðilar á hendur sjálfskuldarábyrgðir in solidum á láninu. Staðfestu þær að hafa kynnt sér efni skuldabréfsins og að þær gerðu sér grein fyrir í hverju ábyrgð þeirra væri fólgin og töldu hana samrýmast greiðslugetu þeirra. Jafnframt hefðu þær kynnt sér upplýsingabækling um ábyrgðir og efni gildandi samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.

Þann 23. mars 2007 var skjalið „Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga X“ undirritað. Greiðandi að láni að fjárhæð kr. 3.100.000 var tilgreind A og ábyrgðarmenn voru tilgreindir sóknaraðilar. Fram kom að meira en helmingi lánsfjár yrði varið til greiðslu á skuldum greiðanda eða annarra hjá Sparisjóðnum. Staðfestu sóknaraðilar að hafa fengið og kynnt sér bækling sparisjóðanna um sjálfskuldarábyrgðir. Möguleiki var á að haka við hvort óskað væri eftir greiðslumati,

en ekki var hakað við já eða nei. Þá var tiltekið að greiðslumat færi ávallt fram ef lánsfjárhæð væri hærri en kr. 1.000.000. Hægt var að haka við hvort niðurstaða greiðslumats benti til þess að greiðandi gæti eða gæti ekki efnt skuldbindingar sínar en ekki var hakað þar við.

Umboðsmaður skuldara sendi varnaraðila tölvupóst fyrir hönd sóknaraðila og óskaði eftir að afstaða yrði tekin til gildis framangreindra ábyrgða. Þann 5. júní 2012 kvað varnaraðili ábyrgðirnar gildar.

Þann 26. mars 2007 var skjalið „Niðurstaða greiðslumats“ undirritað. Sóknaraðilar óskuðu eftir að gangast í ábyrgð fyrir A á skuldabréfi. Tiltekið var að niðurstaða greiðslumats benti til þess að lántakandi gæti ekki efnt skuldbindingar sínar miðað við núverandi fjárhagsstöðu. Þá kom fram að meira en helmingi lánsfjár yrði varið til greiðslu á skuldum lántakanda hjá sparisjóðnum. Einnig var útdráttur úr 3. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga á skjalinu. Staðfestu sóknaraðilar að hafa fengið og kynnt sér bækling um sjálfskuldarábyrgðir og lánsveð.

Sóknaraðilar skutu málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 15. maí 2013.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðilar krefjast lausnar á skyldum sínum vegna skuldabréfs nr. X. Telja sóknaraðilar varnaraðila ekki hafa staðið rétt og löglega að stofnun ábyrgðarskuldbindingarinnar. Benda sóknaraðilar á að neikvætt greiðslumat hafi borist þeim eftir að skuldabréfið hafi verið undirritað og hafi þeim ekki verið gert að staðfesta skriflega vilja sinn til að gerast ábyrgðarmenn þrátt fyrir neikvæða niðurstöðu greiðslumatsins, eins og bankanum hafi borið að gera. Telja sóknaraðilar að brotið hafi verið á rétti þeirra skv. 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa. Vísa sóknaraðilar máli sínu til stuðnings til dóma Hæstaréttar í málum nr. 141/2012, 169/2012 og 127/2013.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðili kveður ljóst að greiðslumat hafi verið framkvæmt og hafi bankinn þar með uppfyllt þá skyldu sem 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga mælir fyrir um. Sóknaraðilar hafi ritað undir niðurstöður greiðslumatsins þann 26. mars 2007, þremur dögum eftir að skuldabréfið hafi verið dagsett. Á niðurstöðuskjalinu sé að finna útdrátt úr 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins þar sem m.a. komi fram að bendi niðurstaða greiðslumats til þess að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmaður óski eftir að lán verði veitt engu að síður skuli hann staðfesta það skriflega. Með undirritun sinni á umrætt skjal verði að telja að sóknaraðilar hafi veitt staðfestingu sína á ósk um að lánið yrði veitt.

Bendir varnaraðili á að sóknaraðilar riti undir skuldabréfið við útgáfu þess og staðfesti þar með eftirfarandi texta: „Ég undirritaður hef kynnt mér efni bréfs þessa og geri mér grein fyrir í hverju ábyrgð mín er fölgín og tel hana samrýmast greiðslugetu minni. Jafnframt hef ég kynnt mér upplýsingabækling um ábyrgðir og efni gildandi

samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.“ Í upplýsingabæklingi um ábyrgðir hafi skylda fjármálafyrirtækja til að greiðslumeta skuldara verið áréttað.

Vísar varnaraðili til þess að í úrskurði úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 110/2012 hafi verið horft til þess að þar sem ábyrgðarmaður hafi ritað nafn sitt á skuldabréf og staðfest að hafa kynnt sér upplýsingabækling, kynnt sér efni skuldabréfsins, í hverju ábyrgð væri fólgin og að hún samrýmdist greiðslu hans, hafi ekki verið orsakatengsl milli dagsetningar greiðslumatsskjala og ábyrgðar þeirrar er gengist hafi verið í. Hafi ekki verið talin efni til ógildingar ábyrgðar með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa.

Varnaraðili telur að sóknaraðilum hafi samkvæmt framansögðu átt að hafa verið ljós skylda varnaraðila til að meta greiðslugetu lántaka og hefði verið um ákvörðunarástæðu að ræða hefði þeim verið í lófa lagið að bíða með undirskrift sína þar til niðurstöður greiðslumats hafi legið ljósar fyrir, sbr. dóm héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-4871/2011. Samanber einnig úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 101/2012. Svipað sjónarmið hafi einnig verið uppi í dómi Hæstaréttar í máli nr. 575/2012.

Varnaraðili vísar til þess að þrátt fyrir að sóknaraðilar undirriti niðurstöður greiðslumats seinna en skuldabréfið hafi þeim verið kunnugt um framangreint ákvæði 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins um að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöður greiðslumats áður en gengist sé í ábyrgðina. Skuldabréfinu hafi ekki verið ráðstafað til útgefanda fyrr en 2. apríl 2007 þannig að ljóst sé að sóknaraðilar hafi náð að kynna sér greiðslugetu útgefanda þá. Einnig megi benda á að sóknaraðilar skrái sjálfir dagsetningu á skjalið „Niðurstaða greiðslumats“ þegar það hafi verið undirritað og geti það ekki verið á ábyrgð varnaraðila að ábyrgðarmenn láti hjá líða að rita undir greiðslumat í einhverja daga. Vilji þeirra til að gangast í ábyrgð hvað sem greiðslumati líði sé augljós enda riti þeir undir skjalið þrátt fyrir neikvæða niðurstöðu þess.

Varnaraðili bendir á að þrátt fyrir að komist verði að niðurstöðu um að ákvæðum samkomulagsins hafi ekki verið fylgt til hlítar leiði það ekki sjálfkrafa til þess að ábyrgð sé vikið til hliðar. Meta verði öll atvik við gerð samnings. Hér hafi ekki verið sýnt fram á að orsakatengsl séu á milli dagsetningar greiðslumatsskjals og vilja ábyrgðarmanna til að gangast í ábyrgð, sbr. t.d. úrskurðir úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 37/2012, 54/2012 og 110/2012. Varnaraðili telur sýnt að það hefði engu breytt um ákvörðun sóknaraðila að gerast ábyrgðarmenn þó dagsetning skjalsins hefði verið önnur.

Auk ofangreinds byggir varnaraðili á því að þrátt fyrir að niðurstöður greiðslumats hafi bent til neikvæðrar greiðslugetu lántaka hafi lánið verið í skilum þar til í júlí 2012, í tæp fimm og hálf ár. Sóknaraðilar hafi ekki haft uppi kvartanir í rúm fimm ár. Slíkt flokkist sem tómlæti. Athugasemdir sóknaraðila séu því of seint fram komnar.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgða sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til FF.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga er undirritað af Sambandi íslenskra sparisjóða f.h. sparisjóða. FF var einn þessara sparisjóða og leiðir

varnaraðili í máli þessu rétt sinn frá því félagi. FF bar að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012.

Umrætt samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Bendi niðurstaða greiðslumats til þess að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Í málinu liggur fyrir skjal sem ber heitið „Niðurstaða greiðslumats“. Á skjalinu kemur fram að niðurstaða greiðslumats bendi til þess að lántakandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar miðað við núverandi fjárhagsstöðu. Undirskriftir sóknaraðila eru dagsettar þann 26. mars 2007 en útgáfudagur umrædds skuldabréfs var 23. mars 2007. Í 3. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga kemur fram að tryggt skuli að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina. Sóknaraðilar skrifuðu undir skuldabréf nr. X þann 23. mars 2007 og gengust þar með í ábyrgðina þann dag og skiptir í því samhengi ekki máli þótt krafa varnaraðila á hendur aðalskuldara hafi ekki stofnast fyrr en við útgreiðslu lánsins nokkrum dögum síðar, sbr. úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 150/2012.

Það verklag varnaraðila að afla fyrst ábyrgðarinnar, en senda sóknaraðilum síðar til undirritunar skjal með neikvæðri niðurstöðu greiðslumats var til þess fallið að sóknaraðilar gengust í ábyrgðirnar. Þetta verklag er í brýnni andstöðu við þær skuldbindingar sem fjármálafyrirtæki, þ.á.m. varnaraðili, höfðu gengist undir með fyrrnefndu samkomulagi, sbr. úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 102/2012.

Ekki liggja fyrir gögn sem staðfesta að sóknaraðilum hafi verið gefinn kostur á að hætta við að gangast í sjálfskuldarábyrgðir vegna umrædds skuldabréfs áður en þær skrifuðu undir skjalið „Niðurstaða greiðslumats“, sbr. úrskurði úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 41/2012 og 128/2012.

Ekki liggur fyrir hvenær sóknaraðilum varð fyrst ljóst að með réttu hefði átt að kynna þeim greiðslumat á skuldanum með tryggilegum hætti áður en þær tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfi nr. X og að þetta kynni að hafa áhrif á greiðsluskyldu þeirra. Í þessu ljósi telur nefndin sig ekki geta fallist á að sóknaraðilar hafi sýnt af sér tómlæti sem leiði til þess að sjálfskuldarábyrgðir þeirra verði látnar standa, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 4/2013, þar sem ekki var fallist á að um tómlæti væri að ræða þegar um níu ár liðu frá því gengist var í ábyrgð þar til gerðar voru athugasemdir við ábyrgðina.

Ekki er unnt að jafna atvikum máls þessa við úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 110/2012, enda hafði ábyrgðarmaður í því máli óskað eftir að greiðslumat yrði ekki framkvæmt, sbr. 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, og ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum lántaka ekki meira en kr. 1.000.000. Í máli þessu var varnaraðila skylt að framkvæma greiðslumat, sbr. 3. gr. samkomulagsins, og tryggt skyldi að ábyrgðarmaður gæti kynnt sér niðurstöðuna áður en gengist var í ábyrgðina, sbr. 4. gr. samkomulagsins. Með sömu

rökum er vísan varnaraðila til úrskurða úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 37/2012 og 54/2012 hafnað.

Ekki er fallist á vísan varnaraðila til dóms héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-4871/2011 og dóms Hæstaréttar í máli nr. 575/2012, enda hafði jákvætt greiðslumat verið framkvæmt þegar ábyrgðarmaður gekkst í ábyrgðina. Með sömu rökum er hafnað vísan varnaraðila til úrskurðar úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 101/2012.

Í ljósi alls framangreinds og með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga er fallist á kröfur sóknaraðila um niðurfellingu sjálfskuldarábyrgða þeirra á skuldabréfi nr. X.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Sjálfskuldarábyrgðir sóknaraðila, M og N, á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til FF, eru ógildar.

Reykjavík, 30. ágúst 2013.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Unnur Erla Jónsdóttir